

УДК 94:7.03:[378.147.091.32(477.411)]:339.9
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2023.157.3>

Дарія ДЕМЧЕНКО, студ. бакалаврату
ORCID ID: 0009-0004-2052-487X
e-mail: dariademchenko22@knu.ua
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Ольга НОВІКОВА, канд. іст. наук, асист.
ORCID ID: 0000-0002-7050-7638
e-mail: garkavaya.olga@gmail.com
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ІХ НАУКОВИЙ СЕМІНАР

"ТЕКСТ І ОБРАЗ: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ НАРАТИВОМ ТА ВІЗУАЛЬНІСТЮ. МІГРАЦІЇ, МЕРЕЖІ, КОНТАКТИ"

17 жовтня 2023 року на базі кафедри історії мистецтв Київського національного університету імені Тараса Шевченка у дистанційному форматі відбувся ІХ науковий семінар "Текст і образ: особливості взаємодії між наративом та візуальністю". Цього разу організатори запропонували учасникам семінару розглянути тему міграцій, мереж і контактів у сфері мистецтва. Переміщення митців, художніх ідей, форм тощо завжди сприяли розвитку культури і мистецтва. Актуальність теми ж полягає у тому, що сьогодні міграції стають нормою життя і можуть відбуватися навіть без фізичного переміщення людини. Авторки хроніки мають на меті виділити головні ідеї доповідачів та оглянути їхній внесок у розвиток запропонованої теми.

Організатори семінару запропонували такі напрямки роботи: переміщення художників, теорії мистецтва, ідей та образів; культурні обміни та взаємовпливи; мережування митців у світі тощо. У хроніці авторки розглядають доповіді всіх 16 доповідачів, які виступали в межах чотирьох секцій, а саме: "Міграції художників, ідей та речей у Стародавньому світі" (дискутантка асист. Ольга Новікова), "Культурний трансфер і міграція ідей у ранньомодерну добу" (дискутант асист. Ілля Левченко), "Міграції географічні та трансісторичні" (дискутант проф. Петро Котлярів) та "Плоский світ: міграції у ХХ–ХХІ століттях" (дискутант асист. Ілля Левченко). Також вони приділяють окрему увагу обговоренням доповідей між іншими учасниками семінару "Текст і образ: особливості взаємодії між наративом та візуальністю".

Хроніка поєднує оновлені відомості з теми міграцій у сфері мистецтва, що їх представили доповідачі, а також висвітлює новітні підходи у дослідженні цього багатоаспектного явища, розглянувши питання мистецьких переміщень та міжкультурних обмінів через призму постколоніальних та гендерних підходів, принципів "художньої волі", егодокументації тощо.

Ключові слова: міграції у мистецтві, культурний трансфер, міграції образів, глобалізація, кордони.

Вступ

Мобільність і міграції є невіддільною частиною життя людини. Разом із цим переміщення та мережування завжди були цінним ресурсом та імпульсом для розвитку мистецтва й культури. На це звертають увагу і учасники цього річного семінару "Текст і образ: особливості взаємодії між наративом та візуальністю", тема якого: "Міграції, мережі, контакти". Його організатором стала кафедра історії мистецтв Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Із доповідями виступили представники шести наукових центрів трьох країн: України (Київ, Чернігів, Львів, Одеса), Швеції (Гетеборг) та Фінляндії (Гельсінкі). Учасники семінару приділили увагу не лише географічним переміщенням, але й зачепили міграції образів та ідей, що відбувалися завжди – від Стародавнього світу і донині. Ця хроніка має на меті реконструювати ключові ідеї, озвучені учасниками семінару під час доповідей і дискусій.

Результати

Програму семінару розпочала секція "Міграції художників, ідей та речей у Стародавньому світі" (дискутантка асист. Ольга Новікова). Першими доповідцями стали спеціалістка з матеріальної культури Стародавнього Єгипту (Тарасенко, & Герейханова, 2020; Semenenko, & Hereikhanova, 2022) Дінара Герейханова (Центр єгиптології при Інституті сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України/Київський національний університет імені Тараса Шевченка) та професор Геннадій Казакевич (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), фахівець із кельтології (Казакевич, 2009; 2010; Kazakevych, 2021). Свою доповідь вони присвятили "давньоєгипетському артефакту", знайденому в Ізяславському районі Хмельницької об-

ласті (Department of Art History, 2023a, 00:01:37). Казакевич зазначив, що предмет являє собою бронзову пластину з двома фігурами і розміром не більш як 17 мм. Його колега Герейханова здійснила іконографічний аналіз артефакту і зауважила, що пам'ятка може бути деталлю більшого предмета (амулета, скриньки, одягу тощо), а також, на її думку, фігури артефакту являють собою давньоєгипетських бога Амона і царя в позі адорації. Наявні порушення пропорцій фігур всупереч давньоєгипетському художньому канону (зображення божества є нижчим за правителя), зумовлені більш пізнім періодом створення предмета: як зазначив Казакевич, хронологічно пам'ятку можна віднести до III ст. до н. е. Водночас у розгорнутому коментарі до виступу Казакевича та Герейханової єгиптолог Микола Тарасюк висловив думку, що "божество" з артефакту є богинею Хатхор в образі корови, а "цар" – римським імператором. Надалі артефакт із Хмельниччини зберігатиметься в Археологічному музеї Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Наступною виступила Марина Русяєва (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури), спеціалістка з культури і мистецтва Давньої Греції та населення Північного Причорномор'я (Русяєва, & Русяєва, 1994; Русяєва, 1995; 2001; 2019). У своїй доповіді вона сфокусувалася на впливі війн та колонізації на еміграцію давньоеллінських митців і розвиток мистецтва у пізньоархаїчний та класичний періоди в історії Давньої Греції (Department of Art History, 2023a, 00:35:32). Наприклад, із поступовим захопленням Іонії персами, у др. пол. VI ст. до н. е., багато іонійських скульпторів емігрували до Афін. Це спричинило зміни у стилістиці скульптури та моди. Наприклад, у групі архаїчних кор з

© Демченко Дарія, Новікова Ольга, 2023

Афінського акрополя поряд з аттичним виокремлюють іонійський тип, що характеризується поліхромією і динамічністю. Крім цього, іонійські кори одягнені не в пеллос, а в хітон – вид одягу, поширений саме у містах Іонії. Наслідком Пелопоннеської війни Русяєва приділила особливу увагу. Серед них – еміграція афінських ремісників у другій половині V ст. до н. е. Хоча це призводить до занепаду аттичного вазопису, це також стимулює розвиток нових місцевих шкіл, адже художники, мігруючи, засновували нові майстерні, наприклад у Тарасі, Коринфі, Сіракузах, Олімпії та ін. Урешті це спричинило поширення червонофігурного вазопису всією Грецією. *Дарія Демченко* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) розглянула формування образу ранньохристиянського янгола (Department of Art History, 2023a, 01:15:01). В анахронічному порядку, від Античності до Стародавнього світу, вона провела паралелі між янголом та етрусською богинею Ванф, шумерською богинею Ламою, єгипетськими богами вітрів та ін. Крила у християнських янголів з'являються не раніше за IV ст. н. е. Демченко зазначає, що це пов'язано не тільки із "копіюванням" типу крилатої Вікторії, яка тримає медальйони на саркофагах. Надання янголом крил є свідомим вибором ранніх християн, що пов'язані із символікою, яку простежують ще в давньоєгипетських міфах, датованих III тис. до н. е. Наприклад, крила є символом захисту та переміщення. Останнє наділяє крилатого міфологічного героя можливістю бути медіумом поміж світами, богами та людьми, що і є головною функцією християнського янгола.

Друга секція семінару була присвячена **"Культурному трансферу і міграції ідей у ранньомодерну добу"** (дискутант асист. Ілля Левченко). Засідання відкрив *Вадим Чепіженко* (Одеський національний університет імені І. І. Мечникова), який досліджує нову культурну історію та історію середньовічної Англії (Чепіженко, 2017a; 2017b; 2017c; 2020). У своїй доповіді він розглянув шляхи міграції образів та ідей через зв'язки Англії з іншими європейськими державами (Італією, Францією, Священною Римською імперією) у XIV ст. (Department of Art History, 2023b, 00:00:50). Дослідник зосередився на трьох напрямках: ранньому гуманізмі, інтернаціональній готичі та протореформаційному релігійному вченні Джона Вікліфа. Фактично у доповіді Чепіженко розвиває тему дисертаційного дослідження медієвіста Володимира Крусмана, який, власне, і віднайшов в архівах листи Франческо Петрарки та Річарда де Бері.

Лука Долинський неодноразово ставав предметом дослідження у працях професорки *Мар'яни Левицької* (Українська академія дизайну) (Левицька, 2011; 2018; 2020). Йому ж присвячена і дисертаційна робота дослідниці (Левицька, 2021). На цьому семінарі вона розглянула постать митця як агента культурного обміну (Department of Art History, 2023b, 00:27:00). У дослідженні творчої біографії Долинського Левицька використала постколоніальний підхід та метод культурного трансферу. За сприяння уніатського духовенства художник навчався у Віденській академії мистецтв. Після повернення до Львова він виконує роботу "Введення Богородиці в храм" (Собор св. Юра, 1777–1778). На прикладі цього твору Левицька продемонструвала такі зміни в малярській творчості митця, як зникнення різких контрастів та ескізність і незавершеність письма. Науковиця також відзначила й зміну тональності робіт Долинського: вона стає світлішою, холоднішою і набуває все більшого ахроматизму. У цих змінах дослідниця простежує вплив віденських майстрів, зокрема Франца

Антоні Маульберча, а також італійських художників XVII ст., наприклад Гвідо Рені та Лука Джордано.

Володимир Дятлов (Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка) у своїх наукових роботах часто фокусувався на дослідженні ранньомодерної Німеччини загалом і реформаційних рухів у регіоні (Дятлов, 2003; 2021). На семінарі він розглянув книгу бухгалтера Маттеуса Шварца, як приклади его-документу (Department of Art History, 2023b, 01:00:43). Дослідник зосередився на "Книзі костюму" (нім. "Kleidungsbüchlein") і показав, для чого і з якою метою через неї Шварц конструював образ самого себе. "Книга костюму", на думку Дятлова, також може бути вираженням гуманістичної позиції Шварца у відповідь на пропагування протестантизмом світської аскези.

Мігрування образів чоловічої філії у європейській культурі XIII–XVIII ст. розглянула *Ганна Філіпова* (Гетеборзький університет) (Department of Art History, 2023b, 01:25:00), яка у своїх наукових роботах досліджує пропаганду під час Великої Північної війни (1700–1721) (Filipova, 2022) та гендерну історію у ранньомодерний період (Філіпова, 2023). В основі її дослідження концепція "дефініції та індефініції" історика Пола Хаммонда, що передбачає різне трактування одних і тих самих образів при їхньому переміщенні залежно від обставин (мети, систем кодифікацій та ін.). Таким чином, образи філії могли зчитуватися рецепієнтами як чоловіча дружба та братерство, так і гомоеротизм. Відповідно до цього вони набували як позитивних, так і негативних конотацій у кожному конкретному випадку.

Робота секції **"Міграції географічні та трансісторичні"** (дискутант проф. Петро Котлярів) розпочалась із доповіді *Олени Петасюк* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка). У своїх дослідженнях науковиця часто звертається до тем культури і мистецтва (Петасюк, 2018). Так, у своїй доповіді вона запропонувала порівняти "Сніданок на траві" (1861) Едуара Мане, серію малюнків Пабло Пікассо, що він виконав у період з 1959 по 1961 р. за її мотивами, та гравюру Раймонді "Суд Паріса" (пр. 1510–20).

Дар'я Кондакова (Гельсінкський університет) входить до групи перекладачів серії книг за редакцією Умберто Еко – "Історія європейської цивілізації". Однак її виступ мав на меті реактуалізувати науковий доробок історика Богдана Кентржинського та його вплив на формування уявлення про Україну у Фінляндії. Передовсім мова йшла про роботи "Правда про Україну" (фін. "Sanningen om Ukraina") та "Як ялівець росте наша свобода" (фін. "Katajaisena kasvaa varautemine"), що були видані у Гельсінкі в 1943 та 1944 рр. відповідно. В оформленні цих праць Кентржинський самостійно відібрав ілюстрації робіт художників, що працювали на території сучасної України.

Марія Цимбаліста (Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького) представила до обговорення постать Якова Гніздовського. Дослідниця натякнула на головну проблему дослідження вже у назві доповіді, подавши дві форми імені художника, Жак і Яків, через скісну. Таким чином, вона пропонує зіставити образи Гніздовського, сформовані мистецькою спільнотою України та за її кордоном.

Секція **"Плоский світ: міграції у XX–XXI століттях"** (дискутант асист. Ілля Левченко) стала завершальною для цього річного семінару "Текст і образ". Відкрив сесію виступ професора *Петра Котлярова* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), дослідника ранньомодерного часу (Котлярів,

2017; 2020; Котляров, & Корчук, 2021). На семінарі він запропонував простежити вплив німецькомовних дослідників орнаментики на наукову діяльність викладачів Київського університету і порівняти підходи до вивчення орнаменту Григорія Павлуцького ("Історія українського орнаменту", 1927) та, передовсім, Алоїза Рігля ("Питання стилю: основи історії орнаментики", 1893) (Department of Art History, 2023c, 00:00:50). Котляров зауважив, що, по-перше, у своїй праці, Павлуцький фактично спростовує думку Франца Земпера, вчителя Рігля, щодо виникнення орнаменту як явища суто технічного, а не мистецького. Він наголошує, що український орнамент склався під впливом східного мистецтва, а орнаментика речей хатнього вжитку із часом втратила своє значення для народу. По-друге, Павлуцький зазначає: "орнамент виникає не для задоволення власних щоденних потреб, а є наслідком індивідуальної художньої творчості народу". Урешті, він повторює фразу Ежена Віолле-ле-Дюка: "Мистецтво живе волею...а не свавільством..." і пише, що кожен народ засвоює у суспільстві те, що йому до вподоби. Котляров відзначає, що саме ці дві останні тези Павлуцького нагадують поняття "художньої волі" (нім. "Kunstwollen"), що його вводить Рігль. Попри те, що в "Історії українського орнаменту" автор не посилається ані на Рігля, ані на Земпера, як зазначив доповідач, дослідницькі поїздки до Європи й тісна співпраця Київського університету з Імператорською Академією мистецтв давали йому змогу ознайомитися із працями згаданих дослідників орнаментики.

Тут хочемо зазначити, що загалом учасники дев'ятого семінару "Текст і образ" неодноразово згадували про культурну "периферію" як активну учасницю мистецького процесу, що не сліпо копіює, а саме відбирає тенденції, мотиви і запозичує їх у культурного "центру". Через цей вибір і "промовляє творчість народу", як писав знову ж таки Павлуцький в "Історії українського орнаменту" (Павлуцький, 1927, с. 21).

Наступною доповідачкою стала германістка (Варецька, 2019; 2021) *Софія Варецька* (Львівський національний університет імені Івана Франка), яка звернула увагу на міграції, що виходять за межі географії та часу – міграції в межах власного роду і подорожування спогадів та замовчених проблем (Department of Art History, 2023c, 00:24:15). За приклад вона обрала роман Каті Петровської "Мабуть Естер" (2014). Окрему увагу Варецька приділила ролі архіву в романі. Родинна оповідь Петровської доповнена історичними фактами, які та самотужки віднаходила в архівах, що водночас виступають у романі як елемент панування та контролю над пам'яттю, а не як "депо знань". Варецька зауважила, що непроговорений пласт проблем, захованих у культурній пам'яті, з часом обов'язково проступить. Це Петровська і називає античністю, до якої ми постійно звертатимемося.

Ілля Левченко (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), який досліджує теорії та історіографію історії мистецтв (Балашова та ін., 2023; Левченко, 2022; Levchenko, 2023; Demchuk, & Levchenko, 2023), продемонстрував, яким чином відбувається перзбирання історії мистецтв у світі, де бар'єри зникають, а людина, як зазначав Бауман, лишаючись на одному місці – переміщується (Department of Art History, 2023c, 00:44:20). Посилаючись на Бориса Гройса, суб'єкт прямує до подолання партикулярності. Він прагне до включення в потік, що може проявлятися в тому числі через кураторську практику (яка передбачає автономію простору, але не творів мистецтва) та гезамткунстверк (нім. "Gesamtkunstwerk"), як ідеальний синтез

та єдність мистецтв. Отже, Левченко на конкретних прикладах простежив зміни, що відбулися в розвитку мистецького процесу та історії мистецтв, а також те, яким чином у цій сфері з'являються нові актори. Зокрема, кураторська практика постає як новий центр формування знання про мистецтво, та у зв'язку із цим твор мистецтва переживає свій кінець.

Із завершальною доповіддю виступила *Алла Петренко-Лисак* (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), яка у своїх дослідженнях неодноразово звертається до соціології простору (Петренко-Лисак, 2011; Петренко-Лисак, & Вільхова, 2022). Вона зауважила, що часом окремий предмет мистецтва може стати більш дієвим "політиком", аніж людина (Department of Art History, 2023c, 01:37:56). Для розуміння мистецтва не потрібна мова, що часто робить його доступнішим у розумінні та дозволяє активніше провокувати суспільство до діалогу, аніж це роблять політики чи діячі культури. Петренко-Лисак проаналізувала способи зображення України в образі "дому" на прикладі низки культурних проєктів, серед яких серія виставок "Захоплений дім" ("The Captured House") від агенції Port, інсталяція Dimbek Bureau "Дім. Спогади", документальний фільм Суспільного "Домівка на спині" та ін.

Дискусія і висновки

Загалом свої доповіді представили 16 дослідників. Після завершення семінару записи виступів першої, другої та четвертої секцій були викладені організаторами на каналі кафедри історії мистецтв (Department of Art History) Київського національного університету імені Тараса Шевченка у YouTube.

Хоча семінар "Текст і образ: особливості взаємодії між нарративом та візуальністю" насамперед фокусується на проблемах історії мистецтва та візуальної культури, він фактично став інтердисциплінарним. Цьогорічна дискусія це засвідчила, адже об'єднала собою істориків, літературознавців, соціологів та інших спеціалістів. Вкотре семінар став результативним майданчиком для обговорення актуальних проблем у сфері історії мистецтв і не тільки.

Внесок авторів: Дарія Демченко – концептуалізація, написання, оригінальна чернетка; Ольга Новікова – написання, перегляд і редагування, валідація даних.

Список використаних джерел

- Балашова, О., Глеба, Г., Лисун, Т., Ключко, В., & Левченко, І. (2023). Архів мистецтва воєнного стану. *Текст і образ: актуальні проблеми історії мистецтва*, 1 (15), 60–70. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2023.1.04>.
- Варецька, С. (2019). Вплив поколінневого фактору на діяльність "Групи 47". *Питання літературознавства*, 99, 36–49. DOI: <https://doi.org/10.31861/pylit2019.99.036>.
- Варецька, С. (2021). Роман Каті Петровської "Мабуть Естер": художня топографія роду. *Питання літературознавства*, 104, 48–58. DOI: <https://doi.org/10.31861/pylit2021.104.048>.
- Дятлов, В. О. (2003). Радикальна Реформація і релігійно-конфесійний регіоналізм в Європі в XVI ст. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*, 9, 309–318.
- Дятлов, В. О. (2021). Міф про "християнське місто" в ранньому реформаційному русі в Німеччині (1517–1525). *Сіверянський літопис*, 3, 105–113. DOI: [10.5281/zenodo.5084997](https://doi.org/10.5281/zenodo.5084997).
- Казакевич, Г. (2009). Про етруссько-італійські та кельтські шоломи у Північному Причорномор'ї. *Археологія*, 3, 19–25.
- Казакевич, Г. (2010). *Кельти на землях України: археологічна, мовна та культурна спадщина*. Видавець Сергій Наливайко.
- Котляров, П. (2017). Музичне мистецтво доби Реформації: спів як втілення ідеї "загального священства". *R500*, 16–17.
- Котляров, П. (2020). Філіп Меланхтон: фенікс Реформації. *Дух і літера*.
- Котляров, П., & Корчук, В. (2021). Візуалізуючі нарратив: лютерівська теологія у гравюрах Лукаса Кранаха. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія "Історія"*, 2(45), 79–84. DOI: [10.24144/2523-4498.2\(45\).2021.247097](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(45).2021.247097).

Левицька, М. (2011). Віденський досвід Луки Долинського (1775–1777 роки). *Записки НТШ. Праці комісії образотворчого та ужитково-аестетичного*, Т. 261, 115–128.

Левицька, М. (2018). Малярство Л. Долинського в Успенському соборі Почаєва (1807–1810): іконографічна програма циклу "Чудеса Христа". *Збірник XXV Міжнародної наукової конференції "Волинська ікона: дослідження та реставрація"*, 134–146.

Левицька, М. (2020). *Mons miraculis celebratus... Цикл Луки Долинського в Успенському соборі Почаївської лаври і традиції барокового паломництва. Sztuka cerkiewna Rzeczypospolitej i krajow sasiednich. Series Byzantina, Miscelanea*, 2, 90–111.

Левицька, М. (2021). Культурно-мистецька діяльність Луки Долинського у контексті церковно-релігійних процесів другої половини XVIII – початку XIX століття. [Дис. д-ра іст. наук, Інститут народознавства НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України].

Левченко, І. (2022). "Нічого нового": ще раз про неможливість глобальної історії мистецтва. *Текст і образ: актуальні проблеми історії мистецтва*, 1(13), 62–72. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2022.1.13>.

Павлуцький, Г. (1927). Історія українського орнаменту. Українська академія наук.

Петасюк, О. (2018). Інформаційні виклики в контексті постмодерністичного світосприйняття. *Вісник Львівського університету*, (18), 338–345.

Петренко-Лисак, А. (2011). Ното mobilis: соціальний суб'єкт сучасності. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць*, 17, 359–362.

Петренко-Лисак, А., & Вільхова, Д. (2022). Суспільство в музеї чи музей в суспільстві (До питання про роль соціології у міських музейних практиках). *Місто: історія, культура, суспільство*, 14(2), 155–176.

Русяєва, А. С., & Русяєва, М. В. (1994) Символіка та художні особливості монет Ольвії пізньоархаїчного та класичного часу. *Археологія*, 4, 29–38.

Русяєва, М. В. (1995). Діонісійські сюжети на пам'ятках торевтики із скіфських курганів. *Археологія*, 1, 22–34.

Русяєва, М. В. (2001). Елліно-скіфське мистецтво (IV ст. до н. е.). Т. 1: Історія культури давнього населення України. С. 340–351. *Історія культури України в 5 томах*. Наукова думка.

Русяєва, М. В. (2019). Основні відомості про давньоеллініські фіміатерії та їх призначення. *Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтва*, 2(8), 6–34. DOI: <http://doi.org/10.17721/2519-4801.2019.2.01>.

Тарасенко, М. О., & Герейханова, Д. К. (2020). Неопублікована стаття С. В. Доніча "Жертвник Ісиди. Інв. 51843 Одеського історичного музею" (РА НФ ОАМ № 59404/59405). *Сходознавство*, 86, 139–162. DOI: <https://doi.org/10.15407/skhodoznavstvo2020.86.139>.

Філіпова, Г. (2023). "Те, що я збираюся вчинити, буде по-різному трактоване світом": самогубство, архів Чарльза Вітворта та "протиприродна поведінка". *Сіверянський літопис*, 3, 127–136.

Чепіженко, В. (2017а). Візуалізація влади: символіка "Вілтонського диптиху" та сакралізація образу монарха. *Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтва*, 1(3), 61–69. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2017.1.07>.

Чепіженко, В. В. (2017б). Ренесансні елементи в політичних практиках Річарда II Плантагенета. *Записки історичного факультету*, 28, 305–326.

Чепіженко, В. В. (2017с). Методологічні погляди В. Е. Крусмана: нотатки на полях "Вступу до вивчення нової історії". *Українське портфолио*, 4, 20–28.

Чепіженко, В. В. (2020). Річард II Плантагенет: політичні практики та концепція правління [Дис. канд. іст. наук, Одеський національний університет імені І. І. Мечникова].

Demchuk, S., & Levchenko, I. (2023). Ukrainian Baroque: Art, Myth, and National Identity. *Histoire de l'art*, 91, 85–96.

Department of Art History (2023a). Секція 1. Мірації художників, ідей та речей у Стародавньому світі. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=A1PeroYeJws&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo> (дата звернення: 31.10.2023).

Department of Art History (2023b). Секція 2. Культурний трансфер і міграція ідей у ранньомодерну добу. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=3RaLQzXDJSw&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo&index=2> (дата звернення: 31.10.2023).

Department of Art History (2023c). Секція 4. Плоский світ: міграції у XX–XXI століттях. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=81j47KJM6sU&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo&index=3> (дата звернення: 31.10.2023).

Filipova, H. (2022). Ukrainian and Russian perspectives on the Great Northern War Tendencies and tendentiousness in recent historiography on the Baturyn massacre 1708. *Karolinska förbundets årsbok*, 67–96.

Levchenko, I. (2023). On Image Agency. *Text and Image: Essential Problems in Art History*, 1(15), 135–142. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2023.1.10>.

Kazakevych, G. (2021). Horse-Rider Image on the Coins of the Eastern Celts and the Cult of Celtic War Goddess. *Український нумізматичний щорічник*, (5), 81–92. DOI: <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2021-5-81-92>.

Semenenko, I., & Hereikhanova, D. (2022). The unusual writings of the name of the god Duamutef in the First Intermediate Period and the Middle Kingdom. *Pražské egyptologické studie*, 28, 122–150.

References

Balashova, O., Hleba, H., Lysun, T., Klochko, V., & Levchenko, I. (2023). The Wartime Art Archive. *Text and Image. Essential Problems in Art History*, 1(15), 60–70. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2023.1.04> [in Ukrainian].

Chepizhenko, V. (2017a). Visualization of Authority: the Wilton Diptych Symbolism and Sacralization of the Monarch's Image. *Text and Image. Essential Problems in Art History*, 1(3), 61–69. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2017.1.07> [in Ukrainian].

Chepizhenko, V. (2017b). Renaissance Elements in the Political Practices of Richard II. *Papers of Faculty of History*, 28, 305–326 [in Ukrainian].

Chepizhenko, V. (2017c). Methodological Views of V. E. Krusman: Notes in the Margins of "Introduction to the Study of New History". *Ukrainian porto franco*, 4, 20–28.

Chepizhenko, V. (2020). *Richard II Plantagenet: Political Practices and the Concept of Government*. [Doctoral dissertation, Odesa I. I. Mechnykov National University] [in Ukrainian].

Demchuk S., & Levchenko, I. (2023). Ukrainian Baroque: Art, Myth, and National Identity. *Histoire de l'art*, 91 (Ukraine), 85–96.

Department of Art History. (2023a). Section 1. Migrations of Artists, Ideas and Things in the Ancient World [Video]. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=A1PeroYeJws&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo> [Accessed 31th October 2023] [in Ukrainian].

Department of Art History. (2023b). Section 2. Cultural Transfer and Migration of Ideas in the Early Modern Period. [Video]. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=3RaLQzXDJSw&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo&index=2> [Accessed 31th October 2023] [in Ukrainian].

Department of Art History. (2023c). Section 4. The World is Flat: Migrations in the XX–XXI centuries [Video]. *YouTube*. <https://www.youtube.com/watch?v=81j47KJM6sU&list=PL-PRoVOGlaH9bi9AhbQtZ5iZBqJwRi8Oo&index=3> [Accessed 31th October 2023] [in Ukrainian].

Diatlov, V. (2021). The Myth of the "Christian City" in Early Childhood the Reformation Movement in Germany (1517–1525). *Siberian chronicle*, 3, 105–113. DOI: [10.5281/zenodo.5084997](https://doi.org/10.5281/zenodo.5084997) [in Ukrainian].

Diatlov, V. (2003). Radical Reformation and Religious-Denominational Regionalism in Europe in the XVI century. *Scientific Bulletin of the Diplomatic Academy of Ukraine*, 9, 309–318 [in Ukrainian].

Filipova, H. (2022). Ukrainian and Russian perspectives on the Great Northern War Tendencies and tendentiousness in recent historiography on the Baturyn massacre 1708. *Karolinska förbundets årsbok*, 67–96.

Filipova, H. (2023). "What I Am about to Do Will Be Interpreted Differently By The World": Suicide, The Charles Whitworth Archive, And "Unnatural Behavior". *Siverianskyi litopys*, 3, 127–136. DOI: [10.58407/litopys.230312](https://doi.org/10.58407/litopys.230312) [in Ukrainian].

Kazakevych, G. (2009). About Etruscan-Italic and Celtic Helmets from the North Coast of the Black Sea. *Archeologia*, 3, 19–25 [in Ukrainian].

Kazakevych, G. (2010). *Celts in the Territory of Ukraine: Archaeological, Linguistic and Cultural Heritage*. Publisher Serhii Nalyvaiko [in Ukrainian].

Kazakevych, G. (2021). Horse-Rider Image on the Coins of the Eastern Celts and the Cult of Celtic War Goddess. *The Ukrainian Numismatic Annual*, 5, 81–92. DOI: <https://doi.org/10.31470/2616-6275-2021-5-81-92>.

Kotliarov, P. (2017). The Musical Art of the Reformation Era: Singing as an Embodiment of the Idea of the 'Priesthood of All Believers'. *R500*, 16–17.

Kotliarov, P. (2020). *Philipp Melancthon: The Phoenix of the Reformation*. Duh i litera.

Kotliarov, P., & Korchuk, V. (2021). Visualizing Narrative: Lutheran Theology in the Engravings of Lucas Cranach. *Uzhhorod National University Herald. Series: History*, 2(45), 79–84. DOI: [10.24144/2523-4498.2\(45\).2021.247097](https://doi.org/10.24144/2523-4498.2(45).2021.247097) [in Ukrainian].

Levchenko, I. "Nothing New": Once Again about the Impossibility of a Global History of Art. *Text and Image. Essential Problems in Art History*, 1(13), 62–72. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2022.1.13> [in Ukrainian].

Levchenko, I. (2023). On Image Agency. *Text and Image: Essential Problems in Art History*, 1(15), 135–142. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-4801.2023.1.10>.

Levytska, M. (2011). The Viennese Experience of Luka Dolynskiy. *Notes of the Shevchenko Scientific Society. Works of the Commission on Decorative Arts*, 261, 115–128 [in Ukrainian].

Levytska, M. (2018). The Paintings of L. Dolynskiy in the Dormition Cathedral of Pochaiv (1807–1810): the Iconographic Program of the Cycle "Miracles of Christ". *Volyn Icon: Research and Restoration. Scientific Collection*, 25, 134–146 [in Ukrainian].

Levytska, M. (2020). The Cycle by Luka Dolynskiy in the Assumption Cathedral of the Pochaiv Lavra and the Traditions of Baroque Pilgrimage. *Eastern Orthodox Church Art in the Commonwealth and Neighboring Countries. Series Byzantina, Miscellanea*, 2, 90–111 [in Ukrainian].

Levytska, M. (2021). *The Cultural and Artistic Activities of Luka Dolynskiy in the Context of Church-Religious Processes from the second half of the XVIII to the beginning of the XIX century*. [Doctoral dissertation, The Ethnology Institute National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine] [in Ukrainian].

Pavlutskiy, H. (1927). *The History of Ukrainian Ornamentation*. Ukrainska Akademia nauk [in Ukrainian].

Petasiuk, O. (2018). Information Challenges in the Context of Postmodern World View. *Scientific Bulletin of the Lviv University*, 18, 338–345 [in Ukrainian].

Petrenko-Lysak, A. (2011). Homo Mobilis: Social Subject of the Present Time. *Methodology, Theory, and Practice of Sociological Analysis of Contemporary Society: Scientific Bulletin*, 17, 359–362 [in Ukrainian].

Petrenko-Lysak, A., & Vilkhova, D. (2022). Society in a Museum or a Museum in Society (The role of sociology in city's museum practices). *City: History, Culture, Society*, 14(2), 155–176. DOI: <https://doi.org/10.15407/mics2022.02.155> [in Ukrainian].

Rusiaieva, A., & Rusiaieva M. (1994). The Symbolism and Artistic Features of the Coins of Olbia during the Late Archaic and Classical Periods. *Archeology*, 4, 29–38 [in Ukrainian].

Rusiaieva, M. (1995). Dionysian Themes on Artifacts of Toreutics from Scythian Burial Mounds. *Archeology*, 1, 22–34 [in Ukrainian].

Rusiaieva, M. (2001). Hellenistic-Scythian art (IV century BC). In *The History of Ukrainian Culture*, Vol. 1. Naukova dumka.

Rusiaieva, M. (2019). On Ancient Greek Thymiateria and Their Purpose. *Text and Image. Essential Problems in Art History*, 2(8), 6–34. DOI: <http://doi.org/10.17721/2519-4801.2019.2.01> [in Ukrainian].

Semenenko, I., & Hereikhanova, D. (2022). The unusual writings of the name of the god Duamutef in the First Intermediate Period and the Middle Kingdom. *Prague Egyptological Studies*, 28, 122–150.

Tarassenko, M., & Hereikhanova, D. (2020). The Unpublished Article by S. V. Donich "The Offering Table of Isis. Inv. 51843 of the Odessa Historical Museum" (A SF OAM nos. 59404/59405). *Oriental Studies*, 86, 139–162. DOI: <https://doi.org/10.15407/skhodoznnavstvo2020.86.139> [in Ukrainian].

Varetska, S. (2019). Influence of Generational Factor in "Group 47" Activity. *Problems of Literary Criticism*, 99, 36–49. DOI: <https://doi.org/10.31861/pytlii2019.99.036> [in Ukrainian].

Varetska, S. (2021). The Novel by Katja Petrowskaja "Perhaps Esther": Fictional Topography of a Family. *Problems of Literary Criticism*, 104, 48–58. DOI: <https://doi.org/10.31861/pytlii2021.104.048> [in Ukrainian].

Отримано редакцією журналу / Received: 01.12.23
Прорецензовано / Revised: 09.12.23
Схвалено до друку / Accepted: 12.12.23

Dariia DEMCHENKO, Bachelor's Student

ORCID ID: 0009-0004-2052-487X

e-mail: dariademchenko22@knu.ua

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Olha NOVIKOVA, PhD, Assist.

ORCID ID: 0000-0002-7050-7638

e-mail: garkavaya.olga@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

"TEXT AND IMAGE: FEATURES OF THE INTERACTION BETWEEN NARRATIVE AND VISUALITY. MIGRATIONS, NETWORKS, CONTACTS"

On October 17th, 2023, the Department of Art History at Taras Shevchenko National University of Kyiv held the IX research seminar titled "Text and Image: Features of the Interaction between Narrative and Visuality" in a distance format. For this time, the organizers urged participants to delve into the theme of migrations, networks, and contacts within the realm of art. The movement of artists, artistic ideas, forms, etc., has always contributed to the development of culture and art. The urgency of the topic lies in the fact that today migrations are becoming a norm of life and can occur even without the physical movement of a person. The authors of the chronicle aim to spotlight the keynote concepts addressed by the speakers and assess their contributions to the development of the seminar's theme.

The seminar organizers proposed the following areas of work: movement of artists, works of art, artistic ideas, and images; cultural exchanges and interactions; networking of artists in the world, etc. The authors of the chronicle examine the reports of all 16 speakers who spoke within four sections, namely: "Migrations of Artists, Ideas and Things in the Ancient World" (discussant: Assistant Professor Olha Novikova), "Cultural Transfer and Migration of Ideas in the Early Modern Period" (discussant: Assistant Professor Illia Levchenko), "Geographical and Transhistorical Migrations" (discussant: Professor Petro Kotliarov), and "The World is Flat: Migrations in the XX–XXI centuries" (discussant: Assistant Professor Illia Levchenko). They also pay special attention to the discussion of reports between other participants of the seminar "Text and Image: Features of the Interaction between Narrative and Visuality".

The chronicle combines updated information on the topic of migrations in the field of art, which were presented by the speakers. It also highlights the latest approaches in the study of this multidimensional phenomenon, considering the issues of artistic movements and intercultural exchanges through the prism of postcolonial and gender approaches, exploring principles such as "artistic will" and ego documentation, among other things.

Keywords: *migrations in art, cultural transfer, migration of images, globalization, borders.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.